

Michal Novotný: **Svázán s krajinami**

Anglický překlad: Graeme Dibble
Titulky: Jiří Šlofar

Ještě jednoho bernarda sem říkal, křičí někdo za mnou ve žlutém vlaku. Klimbám.

Když k nám do paneláku dorazila revoluce, byl jsem jen s mámou. Tátu pustili poprvé do Německa za tetou, která emigrovala na začátku 70. let. Kaštanově hnědá velurová sportovní taška ležela připravená v obývací vedle pohovky. „Kdyby nás zase převálcovali,“ řekla máma. Snad bychom ji mohli rychle vzít a odfrčet naší kaštanově hnědou sto pětikou za hranice. Pravděpodobně z výchovných důvodů jsem si mohl do záchranného vaku uložit jen jednu ze dvou malých stavebnicových formulí. „Buď tu červenou, nebo tu žlutou, musíš si vybrat.“

Asi i tím, jak se naše vlastní identita stává vrstevnatější a komplikovanější, jsou její jednotlivé části často vzájemně protikladné. Bittersweet. Současně odpuzující a přitahující. Všechno víme, ale přesto si nemůžeme pomoci. Ve směsi konfliktních emocí ani jedna ze dvou cest nikam nevede.

Někdy se mi na mysl vrací postava styrmana z Čapkovy Cesty na sever. „Je tam u vás dole taky tak hezky?“ Jeho rodný kraj Troms, daleko za polárním kruhem, kde v zimě dva měsíce vůbec nevychází slunce, říká, je ten nejkrásnější okres na světě.

Kde nic není, jsou alespoň příběhy. Nebo jako v Americe písničky. Proč by jinak někdo jezdil do Memphisu. A co by byla Ostrava bez Balabána. V nonstopu na Československé jsem jednu postavu ve tři ráno potkal. Stárnoucí a s vytahanými dělnickými rukama, ale pořád v dobrém stadiu chlastu, rozesmátý na celé kolo jako malý kluk. Nežlobte se, hahaha, ale fakt, fakt bych chtěl vidět, jak to vy dva děláte, vypadlo z něj. To já teda taky, odpověděla si. A byla to samozřejmě pravda.

Oldies festival. Kdo zažil devadesátky, line up s E-rotic, DJ Bobo a East 17 jsou pro něj jako cestování v čase. I když by na tyhle kapely v devadesátkách těžko

mohl v Ostravě jít. Moderní umění je jako velké kolo, nejprve je pomáháme roztáčet, abychom vedle něj brzy měli problémy vůbec jen běžet. A pak pod něj padáme. Po čase skoro každý zamrzne v určité době a kontextu. A tím více, čím rychleji se doba mění. Ale v nerovné distribuci aktuálnosti se i ze staré slávy dá vytlout nějaký ten kapitál, záleží jen na tom kde.

Take a deep breath, ručně psaná popiska pod černobílou fotografií dívky se zakloněnou hlavou z profilu, která vyfukuje cigaretový kouř. Student, jenž nám na zhaslé půdě pustil nejprve začátek písně Karla Kryla a poté projevy současných politiků. Slzy v očích, tolik odhodlání a odvahy jsem dlouho neviděl. Ale zprostředkovat to nelze.

Kino Luna je snad nejromantičtější jméno zastávky na světě, napsal jsem ti a pokračoval přes spálenou travu do jednoho z vlastně docela luxusních paneláků. V posledním patře v sušárně, s lacinými šaty z tržnice visícími na ramínkách, mi Eduard Halberštát postupně ukázal skoro celou svoji životní tvorbu. Jeho vždy alespoň trochu červené obrazy dobře ladily s červenou lavičkou s nápisem Darovaly Hutní montáže, n. p. Ostrava, na kterou je hrubými upracovanými prsty jeden po druhém jenom pro mne stavěl. Poslední měl název Hasičské družstvo. Dalo se tam toho najít hodně, strukturální abstrakce, pop, postmoderna, naivismus. Všechno, ale tak nějak jinak.

Reliéf pod okenní římsou na jednom z domů v Porubě zobrazuje alegorii filmu. V sgrafitu jakoby folklorně provedený chlapec drží jednou rukou kameru na stativu, obličej má obrácený k nám a druhou ruku zvednutou i s ukazováčkem v gestu Platóna z Rafaelovy Athénské školy. Chlapec s poněkud méně upravenými vlasy v druhém vlysu drží v obou zvednutých rukou pás filmu připomínající asymetrický rokaj. Do rozety v nedalekém průchodu někdo sprejem namaloval zelený hákový kříž. Anachronismus, šlo by snad podotknout.

Zaostalost ekonomiky jde zdánlivě často ruku v ruce se zaostalostí umělecké tvorby. Dovedu si představit, že v zimě to tady asi tak přívětivé není, řekl mi původem polský, ve Švýcarsku žijící kurátor athénské documenty, když jsme spolu v teplém dubnu 2018 kráčeli k PLATO.

Je to moje země, i když do ní nepatřím. Říkám si a šlapu na svém starém horáku okolo kanálu St. Martin v Paříži. Emigrant, který tady nikdy nežil, ani žít nechtěl. Sedimenty přehlížení a ponížení. Vlastně jako být němý. Ze začátku jako bych tam ani nestál, jako bych byl prostě průhledný. A přesto mi to tady vždycky po čase chybí.

Redakce platformy Octopus Press požádala pražského kurátora Michala Novotného o text, který by prostřednictvím motivu ruiny reflektoval jeho vztah k Ostravě. Zcela jsme však ponechali na autorovi, jak své psaní specificky zacílí a čemu konkrétně se bude věnovat. Věděl také, že kromě samostatného publikování se text stane východiskem následné interpretace od Marka Pražáka, umělce působícího v Ostravě. Postřehy a pokusy lidí, kteří přicházejí odjinud, vyrovnat se s Ostravou totiž často podléhají určitým stereotypům. Pro ty, kteří zde žijí a tvoří, jde o mimořádně citlivý okamžik. Pokusili jsme se tedy zkonstruovat kvazidialogickou situaci s nezaručeným výsledkem, jejímž prostřednictvím chceme – kromě jiného – tuto často až traumatickou zkušenost tematizovat a artikulovat.

Michal Novotný je kurátor a kritik; působí jako ředitel Sbírký moderního a současného umění Národní galerie Praha a je odborným asistentem na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. V letech 2011 až 2018 vytvořil z Centra pro současné umění Futura vlivnou instituci, respektovanou i v širším evropském kontextu. S městskou galerií PLATO spolupracoval v letech 2016 až 2018 jako jeden z členů koncepčního týmu a externí kurátor.

